

K životnímu jubileu Blanky Soukupové

Dne 24. března 2025 oslaví významné životní jubileum etnoložka a historička doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc., jejíž dílo znají především badatelé zabývající se problematikou národních identit, urbánní antropologií, historií oboru etnologie/antropologie a dějinami a identitou židovské menšiny ve střední a východní Evropě. Časově zabírá její práce období od poloviny 19. století do současnosti.

Blanka Soukupová se narodila 24. 3. 1965 v Praze a po absolvování přírodovědného gymnázia s výtvarným zaměřením se rozhodla věnovat studiu etnologie a folkloristiky na katedře národopisu (etnografie a folkloristiky), pozdějším Ústavu etnologie FF UK. Studium dokončila roku 1988 s vyznamenáním a byl jí udělen titul PhDr. Ještě za studií vydala několik prvních statí zabývajících se korporativním životem v 19. století a kalendářovou literaturou. Už v těchto prvních dílech se objevují náznaky témat a otázek, které následně formovaly celé její dílo, zejména mezietnické soužití nebo význam spolkové činnosti ve velkých městech na formování národních identit v 19. a 20. století.

Roku 1994 se stala kandidátkou věd (CSc.) a na konci 90. let vydala i svoje první studie týkající se specifiky života židovské menšiny v 19. století a v meziválečném období. Židovská menšina pro ni původně představovala především případovou studii pro téma spolkové činnosti, mezietnického soužití a formování identit v urbánním prostoru. Autorka sama se k židovské identitě či původu nehlásí a téma zpracovává z pozice nezúčastněné pozorovatelky. Právě židovské problematiky se ale týkají její asi nejvíce citované texty, zejména ty, které pojednávají o problematice antisemitismu během 1., 2. a 3. republiky.

V roce 2008 úspěšně zakončila habilitační řízení na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy na Ústavu hospodářských a sociálních dějin a byla jmenována docentkou v oboru hospodářských a sociálních dějin. Před rokem a půl nastoupila na Zápaadočeskou univerzitu v Plzni na katedru antropologie a blízkovýchodních studií. Vedle toho stále již od roku 1993 působí na Fakultě humanitních studií UK, na katedře historických věd, byť po nedávném vyřazení etnologie z výuky pouze na částečný úvazek. Je i posilou badatelského týmu na Ústavu dějin umění AV ČR.

Za téměř pětáctilet svého plodného tvůrčího života vydala šest samostatných vědeckých monografií, z nichž je nejcitovanější monografie z roku 2016 o více než 600 stranách s názvem *Židé v českých zemích po šoa: Identita poraněné paměti*. Jde o obsáhlou historii poválečných dějin českého židovstva a jeho potýkání se s proměňujícími režimy ve stínu tragédie holokaustu. Dále vydala jednu monografii v autorské spolupráci s Petrem Lozoviukem, připravila jako editorka a hlavní autorka 24 kolektivních monografií, tři vědecké sborníky a editovala tři čísla časopisu *Urban people*. Je autorkou 51 studií v časopisech.

Vedle toho vydala 49 kapitol v monografiích a dalších 69 statí ve vědeckých sbornících. Je také autorkou tří vysokoškolských učebnic o urbánní antropologii a studiu etnických menšin.

Dílo Blanky Soukupové je teoreticky pevně zakotveno v oboru etnologie, avšak autorka má co říci i dalším oborům. Vysoký smysl pro detail ocení historikové, kteří v jejich dílech naleznou velké množství konkrétních informací a reálií, zatímco například politologové a sociologové v nich naleznou podklady pro své úvahy o sociální změně nebo vývoji politiky národních identit.

Autor tohoto textu měl poprvé tu čest seznámit se s Blankou Soukupovou během obhajoby své dizertační práce. Od té doby jsme spolupracovali na několika významných projektech týkajících se vizuálního antisemitismu a paměti holokaustu. Je mou ctí nazývat paní docentku kolegyní a mnohdy i mentorkou, na kterou se jako mladší badatel vždy mohu obrátit s odborným problémem.

Židé někdy oslavencům při narozeninových oslavách přejí „ad mea va-esrim“, neboli ať oslavenec dožije „až do sto dvaceti“, což je podle tradice požehnaný Mojžíšův věk. V případě Blanky Soukupové by to znamenalo, že má ještě celou druhou polovinu tvůrčího života před sebou. Rád jí tímto přeji, aby i ta další desetiletí byla stejně plodná a badatelsky uspokojující jako ta první.

Zbyněk Tarant

Západočeská univerzita v Plzni

Výběrová bibliografie Blanky Soukupové

Monografie

Česká společnost před sto lety: Identita, stereotyp, mýtus. Praha: Sofis, 2000.

Židé v českých zemích po šoa: Identita poraněné paměti. Bratislava: PT Marenčin, 2016.

Identita intenzivní naděje: Židé v českých zemích v první Československé republice. Bratislava: PT Marenčin, 2022.

Identita destabilizace a nejistoty. Antisemitismus v českých zemích v prvorepublikovém Československu. Bratislava: PT Marenčin, 2024.

Antisemitská propaganda a „věda“ v protektorátu Čechy a Morava. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2024 (s P. Lozoviukem).

Kolektivní monografie

Mýtus – „realita“ – identita: Státní a národní metropole po první světové válce. Praha: FHS, 2012, (se Z. Jurkovou, M. Hrochem a H. Ch. Scheu).

Společnost českých zemí v evropských kontextech: České evropanství ve srovnávacích perspektivách. Praha: FHS, 2012 (s R. Godula-Węclawowicz a M. Hrochem).

- Mýtus – „realita“ – identita: Národní metropole v čase vyvlastnění, kolaborace a odporu.* Praha: FHS, 2013, (s R. Godula-Węclawowicz).
- Bílá místa ve výzkumu holokaustu.* Praha: Spolek akademiků Židů, 2014, (s T. Jelínkem).
- Mýtus – „realita“ – identita: Socialistické metropole v zápasech o novou přítomnost a vizi šťastné budoucnosti.* Praha: FHS, 2014, (eds. s D. Lutherem a P. Salnerem).
- Mýtus – „realita“ – identita: Národní metropole v čase „návratu“ do Evropy.* Praha: FHS, 2015, (eds. s A. Stawarzem).
- Lidé a města ve velkých válkách: Pohled etnologa (antropologa). Społeczeństwo miasta w kontekście I i II wojny światowej: Spójrzanie antropologa.* Praha: FHS, 2016, (s R. Godula-Węclawowicz, G. E. Karpińskou a kol.).
- Mýty a „realita“ středoevropských metropolí při utváření národních a nadnárodních identit (1918–2016) / Mythen und „Realität“ der mitteleuropäischen Metropolen bei der Schaffung nationaler und multinationaler Identitäten (1918–2016).* Praha: FHS, 2017 (eds. s M. Myslivcovou).
- Národy – města – lidé – slavnosti.* Praha: FHS, 2018 (s R. Godula-Węclawowicz a G. E. Karpińskou).
- Národy – města – lidé – traumata.* Praha: FHS, 2018, (eds. s R. Godula-Węclawowicz).
- Antisemitismus in Mittel- und Osteuropa: Ursachen, Auswirkungen, Kontinuitäten, Vergleiche.* Münster – Berlin – Wien – Zürich – London: LIT Verlag, 2020, (ed.).
- Přírodní útvary – město – národ – identita / Naturformationen – Stadt – Nation – Identität.* Praha: FHS, 2022, (ed.).

Kapitoly v monografiích

- Die frühe tschechische Nationalbewegung und die Frauenfrage in Prag. In: Melinz, Gerhard – Zimmermann, Susan (eds.): *Wien – Prag – Budapest: Blütezeit der Habsburgermetropolen: Urbanisierung, Kommunal-politik, gesellschaftliche Konflikte (1867–1918).* Wien: Promedia 1996, s. 201–209.
- Česká národní identita a Praha: Sakrální a profánní místa ve velkoměstě. In: Koseski, Adam – Stawarz, Andrzej (eds.): *Sfera sacrum i profanum w kulturze współczesnych miast Europy Środkowej.* Warszawa – Pultusk: Polskie Towarzystwo Etnologii Miasta, 2004, s. 41–60.
- Praga i prazanie latem u progu nowoczesności (od lat dziewięćdziesiątych XIX wieku do połowy XX wieku): Przyczynek do antropologii miasta. In: Godula-Węclawowicz, Róża (ed.): *Lato w mieście: Różne oblicza kultury.* Warszawa – Kraków: Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk, 2010, s. 29–49.

- Moderní česká národní identita a její nejvýraznější součásti (90. léta 19. století až září 1938). In: Doležalová, Antonie a kol.: *Střední Evropa na cestě od minulosti k budoucnosti*. Praha: Centrum střeoevropských studií, 2014, s. 39–54.
- Etnografie dělnictva: Mezi prorežimní rétorikou a badatelským výkonem. In: Woitsch, Jiří – Jůnová Macková, Adéla a kol.: *Etnologie v zúženém prostoru*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., 2016, s. 244–256.
- Reflexe Mnichova a českožidovské strategie v období tzv. druhé republiky. In: Zoufalá, Marcela – Holý, Jiří (eds.): *Rozpad židovského života: 167 dní druhé republiky*. Praha: Academia, 2016, s. 164–197.
- Antisemitismus ve střední Evropě po první světové válce – stará ideologie v „novém“ starém světadílu. In: Horský, Jan – Hroch, Miroslav (eds.). *Sto let: Hodnota svobody, nebo cena za nezávislost?* Praha: Slon, 2018, s. 373–399.
- Institute tzv. čestného árijství: Pohledy do mentality protektorátní společnosti (se zvláštním zřetelem k Moravě). In: Pálka, Petr (ed.): *Židé a Morava, XXVI*. Kroměříž: Muzeum Kroměřížska, 2018, s. 153–168.
- Jüdische Spuren in der Grenzregion der Böhmischen Länder nach dem Zweiten Weltkrieg. In: Heller, Wilfried (ed.): *Jüdische Spuren im ehemaligen Sudetenland*. London – Berlin: Verlag Inspiration Un Limited, 2018, s. 81–102.
- Die Transformation der Identitäten der tschechischen nationalen Metropole (1918–1956). In: Cornelissen, Christoph – Petrbok, Václav – Pekár, Martin (eds.): *Stadt und Krieg im 20. Jahrhundert: Neue Perspektiven auf Deutschland und Osteuropa*. Essen: Klartext Verlag, 2019, s. 113–138.
- Hrdinové od Dukly a mučedníci z Terezína. Hrdinové a oběti v oficiální židovské propagandě po druhé světové válce. In: Zudová-Lešková, Zlatica a kol.: *Židia v Slovenskom národnom povstaní / Židé v Slovenském národním povstání*. Banská Bystrica: Múzeum SNP, 2021, s. 208–229.
- Visual Depictions of Antisemitism in the Czech Lands after World War II. In: Hauser, Jakub – Janáčková, Eva (eds.): *Visual Antisemitism in Central Europe. Imagery of Hatres*. Berlin – Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2021, s. 221–250.
- 1945–1989: Antisemitism masked as Anti-Zionism. In: Janáčková, Eva (ed.): *Images of Malice. Visual Representations of Anti-Judaism in the Bohemian Lands*. Prague: Artefactum, Karolinum, 2022, s. 300–326.
- „Munich“ as a moral narrative in Czech history Czech-Jewish standpoints compared to the majority standpoint. *Ethnologia slovacica et slavica*. Tomus 44. Bratislava: Comenius University Bratislava, 2023, s. 69–84.
- Jewish monuments in Bohemia as viewed by the state and Jewish leaders from 1945–1989. In: Krupa-Lawrynowicz, Aleksandra – Orszulak-Dudkowska, Katarzyna (eds.): *Miasto mozaika. Opis kulturowy*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2024, s. 273–290.

The Jewish National Movement in the Czech Lands During the First Republic and Hugo Bergmann: Czech Jews amid Jewish, Czech and Czechoslovak Identities. In: Glöckner, Olaf – Huss, Boaz – Menachem Zoufalá, Marcela: Shmuel Hugo Bergmann. A Life between Prague and Jerusalem. *European Jewish Studies*. Volume 63. Oldenbourg: De Gruyter, 2024, s. 69–78.

Studie

Czech National Identity and Prague. Sacral and Profane Places in the Metropolis. *Journal of Urban Ethnology* 7, 2005, s. 25–43.

Juden und tschechische Deutsche in den böhmischen Ländern in der „post-europäischen“ Zeit. In: Pilvousek, Josef – Preuss, Elisabeth (eds.): *Aufnahme-Integration-Beheimatung: Flüchtlinge, Vertriebene und die „Ankunftsgesellschaft. Studien zur kirchlichen Zeitgeschichte* 3. Berlin: LIT VERLAG Dr. W. Hopf, 2009, s. 43–59.

Czech urban ethnology (anthropology) – birth, politico-social and professionally scientific starting point, main topics of research. *Journal of Urban Ethnology* 11, 2013, s. 9–24.

Nužna li nam nacional'naja identičnost? Češskoe občestvo i nacional'naja identičnost v period posle Vtoroj mirovoj vojny. *Etnosocium* 10 (76), 2014, s. 152–155.

Praga – robotnicze miasto pod przymusem: Nowy pejzaż miasta w okresie powojennym. *Journal of Urban Ethnology* 13, 2015, s. 21–37.

Tożsamość mniejszości żydowskiej na ziemiach czeskich (1876–1989). *Zeszyty Łużyckie*, 51, 2017, s. 25–49.

Zima w Protektoracie Czech i Moraw. Rzeczywiste i symboliczne wymiary jednej pory roku. *Journal of Urban Ethnology* 15, 2017, s. 85–98.

Antisemitismus in den böhmischen Ländern von 1869 bis zur Gegenwart. *Europäische Rundschau* 47, 2019, č. 2, s. 47–59.

Prague: The National Perception of the Area. In: Sosnowska, Danuta – Wierzejska, Jagoda – Molisak, Alina (eds.): *Human Space and Ideology. Philological Studies. Literary Research. Prace filologiczne. Literaturoznawstwo* 9 (12), 2019, č. 1, s. 111–121.

Several Comments Regarding an Unfairly Overlooked Book or Contemplation of the Significance of Cultural Heritage in Post-modern Czech Society (Instead of a Standard Review). *Łódzkie Studia Etnograficzne* 58, 2019, s. 247–252.

Sociálněhistorické kontexty českého antisemitismu a antiněmectví po vzniku Československé republiky a jejich odraz v dobové karikatuře. *Slovenský národopis* 67, 2019, č. 1, s. 5–21.

A typology of ‚war‘ over the public space in the contemporary city: Examples from Prague. *Journal of Urban Ethnology* 18, 2020, s. 9–29.

Židovské obyvatelstvo českých zemí a emigrace: Příčiny, argumentace, důsledky (léta 1918–1939). K problematice židovských migrací ve 20. století. *Slovenský národopis* 70, 2022, č. 1, s. 16–30.

Jews in the Czech Lands in Year One: in the Jewish Community, in the State, and Among Neighbors. A Return to First-Republic Czechoslovakia? *Arei. Journal for Central and Eastern European History and Politics* 2, 2024, s. 236–263.